

Leuvens
Historisch
Genootschap vzw

België - Belgique
P.B.
3000 Leuven 1
2 / 2540

nieuwsbrief

Driemaandelijks Tijdschrift – Jaargang 5 nr. 2 - juni 2008

**'Eigen - aardigheden uit Vlaams - Brabant
het grafisch werk
van Pierre en Jacques Halfnants'
verschijnt binnenkort – bestel nu**

Verantwoordelijke Uitgever : Paul Reekmans
Afgiftekantoor – 3000 Leuven 1

Brusselsestraat 46/05 3000 Leuven
Erkenningsnummer P. 408467

Ter verantwoording

Met dit jaarboek poogt het Leuvens Historisch Genootschap een voorstelling te geven van wat er in Oost-Brabant ruim vijftig jaren geleden nog bestond aan patrimonium van bewoning dat ei zo na nog tot de late middeleeuwen teruggaat.

De sporen van dat patrimonium volgden logischerwijze de aanpassingen aan een nieuwe wereld, maar werden nog juist op tijd op papier gezet door mensen – en dan spreken we van de heren Pierre en Jacques Halflants, notarissen uit Lubbeek, die met een kunstenaarsoog door hun streek toerden. De bewoners van vandaag mogen weten, zonder in nostalgie te vervallen, hoe hun streek er voordien uitzag en hoe ze er nog kunnen van genieten.

Het is goed te weten dat er ook nog steeds mensen zijn die met open ogen door hun streek wandelen om de aanblik van toen vast te houden, om het aan hun nakomelingen te tonen zonder de bedoeling de verantwoordelijkheid van de verandering aan te rekenen. Men zal over vijftig jaar wellicht een gelijkaardige wijzigingen kunnen vaststellen. Het is daarom de bedoeling van de uitgevers dat zoveel mensen mogelijk mensen van deze publicatie moeten kunnen genieten.

Dat de kunstenaars die deze tekeningen maakten ook over de grenzen heen keken hoeft niet te verwonderen. Een open blik stopt niet bij het overschrijden van grenzen. Omdat in deze uitgave tegelijk een poging gedaan wordt een wetenschappelijke basis aan te reiken, waaruit moet blijken dat deze monumenten een eigen evolutie hebben gekend met invloeden van buitenaf, is het duidelijk dat ook tekeningen uit het buitenland hier een plaats zullen hebben.

Want bij vergelijking kan men zich gemakkelijker overtuigen van het karakter van zijn eigen landstreek. Het werk wordt zo een geïllustreerde historische schets, zoals vooral Jacques Halflants, dit op een gemakkelijke manier aan de lezer meegeeft.

We zijn ervan overtuigd dat menige inwoner van Oost-Brabant hier een schat aan informatie zal vinden, niet alleen in de reeks prenten, maar ook met de bondige beschrijving van de historische omkadering.

Het redactioneel team van het LHG

Inhoud publicatie

Deel I: Leuven en zijn deelgemeenten

- door Pierre Halfants
- door Jacques Halfants

Deel II: Vlaams-Brabant

- Indeling van prenten naar de gemeenten en deelgemeenten in alfabetische volgorde.

Deel III: *Onderwerpen en tekeningen* buiten Vlaams-Brabant

Deel IV: Studietekeningen per thema

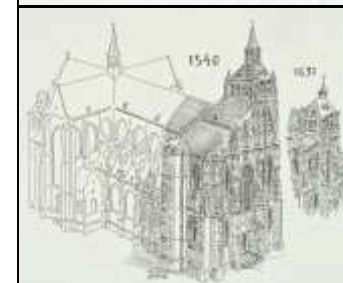
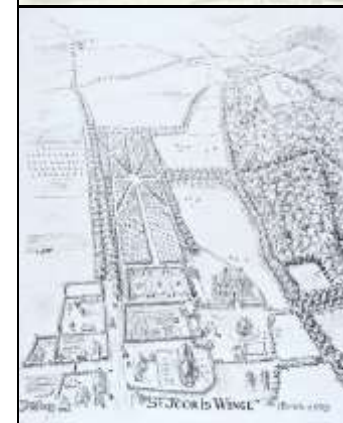
- Vergelijkingen:
 - typen van bouwstijlen
 - streekgebonden bouwwerken
 - bouwfasen van gebouwen
- Didactische tekeningen:
 - Studies van constructies, met details van:
 - gevels, daken, vensters
 - interieurs
 - detailtekeningen
 - Reconstructietekeningen
 - Evoluties van gebouwen op basis van historische documenten
 - Virtuele tekeningen van situaties

Deel V: Plannen en monumenten in vogelperspectief

- Leuven
- Dorpen en streken
- Gebouwen op kaart van Vlaams-Brabant
- Interessante wandelroutes

Deel VI: Klein architectuur, *Aquarellen, foto's en familiale gebeurtenissen*

In de definitieve opmaak zijn wijzigingen mogelijk in functie van de inzichten van de uitgever.

Kennismaking met de auteurs tekenaars

Pierre werd geboren te Tienen op 13 oktober 1899, als tweede zoon uit een familie van zeven kinderen van Alphonse Halflants, advocaat te Tienen en van Mathilde Simonis, afkomstig van Luik. In 1903 werd zijn vader te Lubbeek tot notaris benoemd. Pierre Halflants volgde zijn vader als notaris op in 1928 en bleef aan de leiding van het kantoor tot 1960, wanneer zijn zoon Jacques die taak van hem overnam. Sinds 1990 neemt diens zoon Jean de zaken waar.

Vanaf 1911 woont de notarisfamilie Halflants op het kasteel van Gellenberg, te midden van een uitgestrekt domein van 9 ha. In 1926 trad Pierre Halflants in het huwelijk met Gabriëlle Martens.

Reeds vanaf zijn 18 jaar begint Pierre talrijke schetsen met bruin potlood te maken van het domein. Vanaf 1922 breidde zijn interessesfeer zich uit tot het maken van tekeningen van het oude centrum met de kerk van Lubbeek en van de omgeving. Later volgden ook tekeningen van Leuven, Diest, Tienen, Aarschot en omgevende dorpen.

Wanneer Pierre zich verplaatste per fiets of te voet, en hij in Brabant en Limburg exploratiewandelingen ondernam met zijn kinderen, neven en nichten, ging hij op zoek naar broedplaatsen van vogels en vlinders. Dit leverde telkens mooie tekeningen op. Pierre Halflants heeft zo een kostbaar herbarium nagelaten van wilde planten. Hij bezat ook een belangrijke collectie vlinders van zijn oom, die hij op zijn beurt aanvulde met zijn vondsten.

Pierre was een autodidact tekenaar. Hij kreeg wel professionele raadgevingen van het bevriend kunstenaarsechtpaar Pierre en Maria Van Humbeek-Piron van Leuven. Louis, de broer van Pierre, die een begaafd portret- en landschapskunstenaar zou worden, kreeg hier ook zijn opleiding. Twee zussen van Pierre waren ook begaafd in het tekenen en schilderen. Pierre zelf, moest zich beperken tot het tekenen met zwart- of bruin potlood omdat hij kleurenblind was voor rood en groen.

Pierre kocht grote tekenvellen Steinbach die hij op maat sneed voor zijn schetsboek. Hij maakte zijn tekeningen ter plaatse met potloden die hij met een mes puntig hield. Tijdens de winterperiode hertekende hij zijn beste tekeningen in chinese inkt. Hij was erg nauwkeurig en begaafd om de gebouwen in hun juiste proporties en perspectief weer te geven, met aandacht voor de details aan ramen en deuren, aan dakkapellen en schoorstenen. Zelfs in de diagonale composities van de gebouwen gaf hij reliëf door de speling van de zon en de schaduw op het gebouw. De golvingen van de oude dakpannen suggereren een merkwaardig spel van licht en schaduw.

De bijzondere sfeer rond eenvoudige volkswoningen in dorpen en steden worden typerend beschreven in een brief van een vriend in 1984: "Het is tijd van in het Vlaamse land nog te wandelen, in een warme zomerse dag, bij boerderijen en huizen, soms met open deuren, zonder mensen noch dieren buiten, met de verlaten kruiwagens en tuingerief na het werk. Deze tekeningen zijn als een boek te lezen, die een rustige sfeer scheppen in de zon."(sic)

De tekeningen van Pierre Halflants zijn een kostbare documentatie geworden voor de kennis van de eenvoudige woningen, die voor hun massale afbraak na WO II, zorgvuldig werden opgetekend.

Vismarkt Leuven - tekening Pierre H.1928

Vismarkt Leuven – foto anno 2008

De gebouwen in Leuven van de nog bewaarde tekeningen werden in 2004 gefotografeerd. Foto en tekening werden naast elkaar gelegd. Het geheel werd gedrukt. Het is verbluffend hoe de tekening een getrouwe weergave is het gebouw, en waar alle details op de juiste plaats haarfijn worden weergegeven. Deze uitgave is een selectie van Leuven en Oost-Brabant. Zijn tekeningen en documenten van de Antwerpse en Limburgse Kempen en elders worden bewaard en zijn te bezichtigen bij zijn zoon Jacques Halflants te Lubbeek. Na een telefonisch afspraak kan men een kijkje komen nemen naar het hele oeuvre van zijn vader.

Oudere mensen die een bezoek willen brengen, kunnen Jacques nog nuttige informatie geven over de situering van een aantal verdwenen huizen waarvan hij de juiste ligging moet schuldig blijven.

Jacques

Het Leuvens Historische Genootschap is fier en vereerd dat de heer Jacques Halfants zich bereid heeft getoond om een groot deel van zijn oeuvre en dat van zijn vader Pierre ter publicatie aan te bieden. Jacques Halfants is erevoorzitter en actief bestuurslid van onze vereniging. Zijn tekeningen, aquarellen en foto's bieden een historisch waardevol overzicht van woningen en monumenten in de regio Leuven en Oost-Brabant.

De woning vertelt veel over de aard en de bezigheden van zijn bewoner. Publieke gebouwen zijn eerder een expressie van het spiritueel en het sociaal leven in die tijd. De bouwheer van deze gebouwen overtreft het dagelijks leven en is vaak op zoek naar een vernieuwing van het werk van zijn voorgangers of reageert op de vorige stijl/periode door zelf creatief te werken. Zo dragen oude gebouwen de littekens van verbouwingen, vergrotingen, renovaties of wijziging in bestemming.

Bij het tekenen van een gebouw ondervindt Jacques Halfants de harmonie en komt hij, dankzij zijn uitgebreide visuele kennis van andere monumenten en historische gebouwen, in contact met de creativiteit van de ontwerper. Na zijn notariaatstudie, volgde hij kunstgeschiedenis aan de K.U.Leuven. Voor de studenten tekende hij een grote kaart van het arrondissement Leuven waarop alle merkwaardige monumenten voorkwamen, ingekleurd naar de bouwperiode waartoe ze behoorden. Deze kaart zal nu voor het eerst worden gepubliceerd, samen met talrijke reconstructietekeningen van originele of verbouwde monumenten.

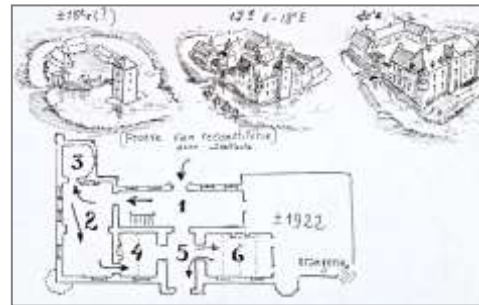
Deze tekeningen hebben vaak gediend als illustratie bij tal van zijn artikelen of als documentatie bij zijn geleide wandelingen van het GOKLO-LHG sinds 1961.

De grote belangstelling van Jacques Halfants voor het opzoeken van de oorspronkelijke vorm van de oude gebouwen kwam toen hij 16 jaar was en hij in het familiearchief een oude foto vond van het domein waar hij woonde van vóór de vergroting in 1907.

Door het kasteel Gellenberg op te meten in al zijn details, kwam hij tot de vaststelling dat het oudste deel dateert van de 18e eeuw en dat het sindsdien drie maal werd verbouwd. Hij maakte vervolgens reconstructietekeningen van elke periode. Sindsdien is het bestuderen en opzoeken van de geschiedenis van een gebouw zijn handelsmerk geworden en blijft het niet bij het tekenen van de huidige vorm. Zo kan men zich een betere voorstelling maken van de vroegere toestand en hun respectievelijke bouwfasen. Een mooi voorbeeld zijn de tekeningen van de Leuvense Sint-Pieterskerk en de Sint-Sulpitius kerk te Diest.

Het maken van het jaarboek 2003 "De Leuvense prentenatlas", was voor Jacques Halfants een boeiende periode om panoramische zichten van Leuven uit de 17e eeuw te componeren, aan de hand van een 200-tal oude prenten uit het archief van een anonieme tekenaar.

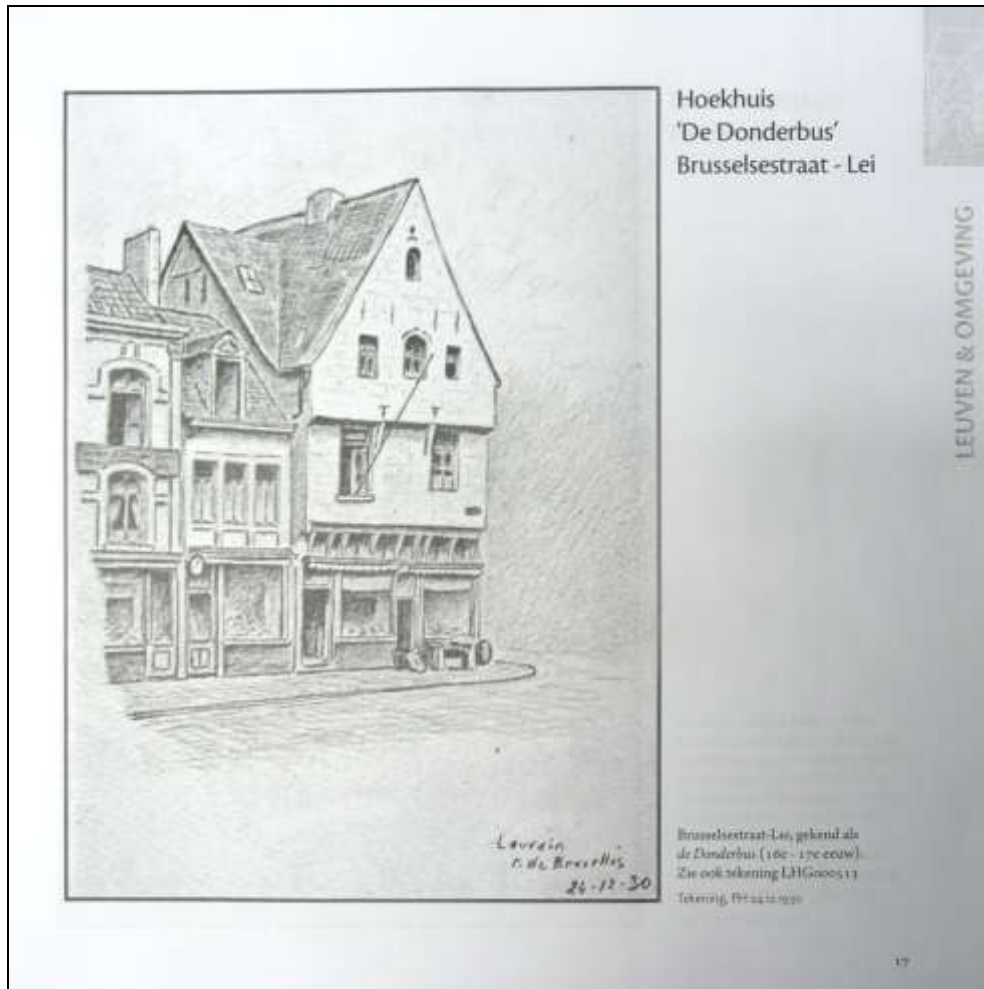
Zijn voorliefde en belangstelling voor oude gebouwen zat hem van jongs af in het bloed. Op zijn elfde bouwde hij samen met enkele leeftijdsgenoten en familieleden in de voortuin van het domein Gellenberg een reeks miniaturhuizen. Deze werden later door hem herbouwd tussen zijn achttiende en vijfentwintigste en kregen de bouwstijl van Brabant, de Kempen, Normandië, Zuid-Engeland of het Rijnland. Ze

werden opgetrokken in vakwerk van hout en leem, al of niet met verdiepingen en een hoogte tot 5 meter. Momenteel zijn er nog een vijftal bewaard gebleven en maken ze vaak het onderwerp uit van excursies of een bezoek.

Jacques Halfants is evenals zijn vader, een autodidact tekenaar maar met dit voordeel dat hij een goed leermeester had. Van zijn vader leerde hij kijken naar de dingen om deze zo getrouw mogelijk weer te geven op papier. Geleidelijk aan keek hij niet alleen naar de huidige vormen van de gebouwen maar ging hij op zoek naar de geschiedenis ervan, naar zijn vroegere weergave in tijdschriften. Bij het opstellen van een uitgebreide wandelgids van Lubbeek - Pellenberg - Linden en Binkom kon Jacques gebruik maken van zijn eigen tekeningen en deze van zijn vader.

Wie een grote vreugde beleefd bij het wandelen in eigen streek of elders, wil graag die vreugde doorgeven aan vrienden en kennissen, om hen aan te zetten om ook op ontdekking te gaan naar de merkwaardigheden, die eigen zijn aan elke streek, aldus Jacques Halfants. Hij heeft veel plezier beleefd aan de excursies die hij voor en met het LHG en andere culturele verenigingen mocht organiseren. Het heeft hem waardevolle vriendschappen opgeleverd. Hij heeft heel wat mensen geleerd anders naar de dingen te kijken en er over na te denken. Hij hoopt dan ook dat deze publicatie - een steentje - kan bijdragen om de monumenten, landschappen en huizen in en om het Leuvense naar waarde te schatten en in de mate van het mogelijke te bewaren voor het nageslacht.

Op de vier volgende pagina's krijgt u een voorsmaakje van hoe het boek met meer dan **500 tekeningen** er gaat uitzien.

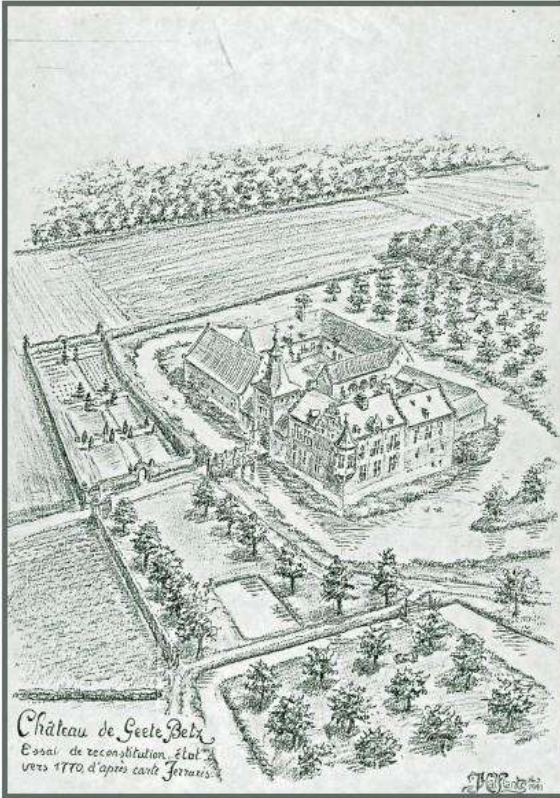
Dit is een miniatuurweergave, de definitieve versie is 28x28. Enige verbeelding is aangewezen. Een **GESCHENK** voor iedereen.

Kasteeldomein van Bets te Geetbets

VLAAMS BRABANT

*Château de Geete Bets
Essai de reconstitution d'après
vers 1770 d'après carte Ferraris*

Toestand getekend volgens de Ferrariskaart 17e eeuw. Het is een geïsoleerd waterkasteel met 2 binnenkoeren omringd door een tuin en grote boomgaarden. Grotendeels in ruwbouw bewaard met eigenaardige hoekkerke. De poorttoren en de watergracht verdwenen en een Engels park werd aangelegd in de 19e eeuw met een restauratie daarop volgend in 1920. Dit was sinds de 17e eeuw de zetel van de heerlijkheid van Bets in het bezit van de familie de Ryckman de Betz, tot bij vervreemding (afstand of verkoop ?) in 2000.

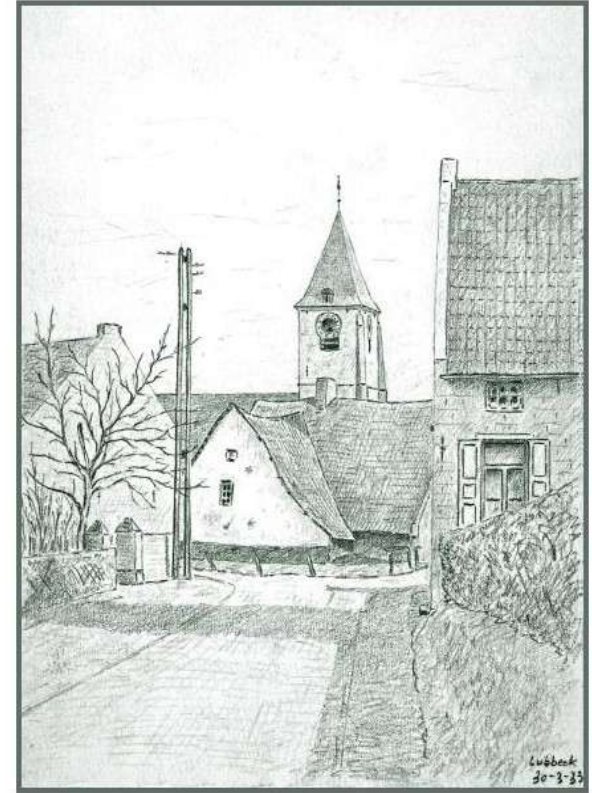
Tekening Jacques Halfants. LHC 000248

Lubbeek-centrum
gezien vanuit de
Gellenbergstraat.

VLAAMS BRABANT

De zeer antieke lemen woning met laag pannendak, vroeger met stro bedekt, tot één meter boven de grond. De Boerderij van Evraud Lambrechts links werd in 1980 vervangen door een bankgebouw. De hoerderij van Cortoos-Coosemans rechts werd een winkel die thans grondig verbouwd is. Alleen de kerktoren is ongewijzigd.

Tekening Pierre Halfants.
LHC 000005

MECHELEN, een heerlijke ontdekking van oud en nieuw

We verplaatsen ons naar deze historische stad en starten met de **Brusselpoort**, de enig resterende middeleeuwse stadspoort van de 12 die Mechelen telde. Dit museum bezit een archeologische collectie, plannen en stadsgezichten over hoe de stad haar huidige uitzicht kreeg.

We wandelen richting stadscentrum en ervaren de recente realisatie van het openleggen van het stadswater, waarlangs ook de vernieuwde **Lamot-site** gelegen is. Een hippe plek, waar industrieel erfgoed van de voormalige Brouwerij Lamot samengaat met een frisse nieuwe hedendaagse look, waarin een nieuw cultureel centrum met tentoonstellingsruimte en het erfgoedcentrum zijn ondergebracht.

We wandelen langs de Dijle en bereiken zo **de Kazerne Dossin**, het huidige **Joods Museum Museum**, waar de geschiedenis van de deportatie en het verzet aan bod komt. Binnenkort zal er een nieuw museum gebouwd worden om deze aangrijpende collectie aan het publiek voor te stellen.

We maken tussendoor tijd om de vernieuwde Grote Markt te bewonderen, indien mogelijk een terrasje erbij te nemen met een korte uitleg over de **archeologische campagne** rond de voormalige gevangenis en verkoopshallen, op de plaats van de huidige ondergrondse parking.

Lunch in de orangerie van het Oud Conservatorium, een mooi gerestaureerd, neoclassicistisch gebouw 'den Grooten Wolsack'. Deze keer geen keuze uit menu 1 of 2, maar een typisch Mechels menu: een lekkere groentesoep, Mechelse koekoek en een ijsje.

In de namiddag bezoeken we de trots van Mechelen, **de Sint-Rombouts-kathedraal**, met een duidelijk evolutie van gotiek, namelijk van vroeggotiek naar Brabantse gotiek in het koor tot de laatgotische monumentale toren. Deze Brabantse bouwstijl zal later een volle uitvoering krijgen in de Sint-Pieterskerk te Leuven.

Bij de Grote markt ligt **het Schepenhuis**, eerste stadhuis van Mechelen, vermeld in 1288, met een tijdelijke collectie van Leuvens stukken in relatie tot Mechelen, tijdelijk in leen gedurende de bouw van het M-museum van Leuven. Hier zijn ook de 'Besloten Hofjes' te bezichtigen en de prachtige panelen uit het leven van Sint-Victor.

De **Sint-Janskerk** uit Brabantse hooggotiek bezit dan weer enkele bijzondere bezienswaardigheden zoals de barokke portiekaltaren, de kerkmeubelen van Theodoor Verhaegen en het 'Drieluik van Mechelen' geschilderd door P.P. Rubens.

Mechelen heeft talrijke **burgershuisen in vakwerkbouw**, zoals het historisch trio aan de Haverwerf. We bekijken deze tussendoor en indien mogelijk ook een apotheek in de Kathelijnestraat, een prachtig gerenoveerd, gerestaureerd en herbestemd pand, met een barokke gevel maar met een nog ouder houten interieur (vakwerk wand, spiltrap,..). We genieten tenslotte van de rust van het **Groot Begijnhof met de Begijnhofkerk**, die we aan de buitenzijde zullen kunnen bewonderen.

We ronden af in de **Brouwerij 'den Anker'** waar we gewoontegetrouw een drankje zullen gebruiken vooraleer terug af te reizen naar Leuven. Onze selectie uit het overweldigend aanbod, met eventuele wijzingen in het programma volgens onze inzichten, zal u zeker warm maken om deze stad met zijn vele andere bezienswaardigheden nog beter te leren kennen.

Vertrek: parking Bodart om 8u30. Aankomst terug in Leuven rond 20u.
De prijs voor deze excursie: **€ 45** gidsen inbegrepen. **Jongeren** krijgen bij het vertoon van hun pas **€ 20** terug als beloning voor hun jeugdig interesse. Inschrijven gebeurt uitsluitend door overschrijving op het rek. nr. van het LHG **735 - 0107595 -10** met vermelding e-mail en telefoon. Het aantal deelnemers is **beperkt tot 48**. **Inschrijven ten laatste vóór 1 sept.** met voorrang vlg. datum inschrijving. Het Bestuur wijst alle verantwoordelijkheid af met betrekking tot eventuele ongevallen vóór, tijdens, na de excursie.

VOORPRESENTATIE PRENTENBOEK HALFLANTS - 13 SEPT. 2008

DOMEIN KASTEEL VAN GELLENBERG TE LUBBEEK - van 14-18u

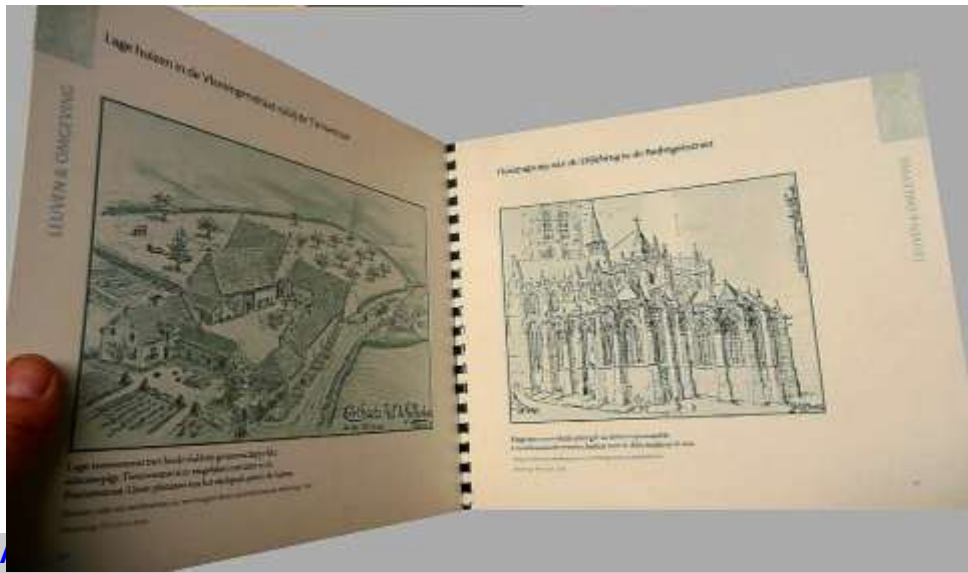
14 u onthaal op het domein door de familie Halflants
15 u opening van de tentoonstelling met drankje achteraf
15 u -18 u bezichtiging thematische selectie in het kasteel
Doorlopende presentatie op scherm 'Brabant vroeger en nu'.

Iedereen is welkom om kennis te maken met de prenten.

Enkele originele prenten worden te koop aangeboden ten voordele van "Het Balanske" op initiatief van de Lions St.-Joris-Winge. Het opzet geniet de steun van de Provincie, gemeente Lubbeek en heemkundige kring Libbeke.

Voorinschrijving tot 22 sept. 2008 met naamvermelding in het boek na storting op LHG **735-0107595-10** van **€ 70** voor LHG-leden, vzw's, scholen en bibliotheken, erfgoedkringen, gemeentebesturen, provincie en overheid, beperkt tot 5 exemplaren. Overigen **€ 80**. Bij overschrijving gelieve te vermelden: naam, adres, tel, e-mail, aantal ex. Wordt lid van het LHG en geniet van alle voordelen door storting van **€ 25**. Af te halen op secr. Brusselsestr. 46/05 Leuven (di.10-12u, vrijd.18-20u, zat.10-12u) Suppl. **€ 15** per boek extra voor verzending 600 p. Een dummy ligt ter inzage op het secr. vanaf 15 aug.

Info: Paul.Reekmans@chello.be - **016/460422**

TE LEUVEN - EIND NOVEMBER

Feestelijke zitting met receptie.
Toelichting over 'Het werk van vader en zoon Halflants', dat als Jaarboek 2007-2008 wordt gepubliceerd. Alle voorintekenaars en LHG-leden worden hierop uitgenodigd.

met medewerking

PROVINCIE
VLAAMS-BRABANT

Red.: G. Ceulenaere, J. Devos, J. Halflants, B. Juveyns, R. Kenis, P. Reekmans, P. Rycken